

[Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-p#n8>

[Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#n12>

[Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

"Natsionalna ekonomichna stratehiia Ukrainy 2030. Vektory ekonomichnoho rozvytku 2030" [National Economic Strategy of Ukraine 2030. Vectors of Economic Development 2030]. *Kabinet ministriv Ukrainy*. 2020. https://nes2030.org.ua/?fbclid=IwAR2n7HwFWa2nptw7aID__If6j8neTGLRaMJ0XyV1OQcmCf34NHsJAxiw9YM#rec245890384

"Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy na 2021-2031 roky" [Strategy for the Development of Higher Education of Ukraine for 2021-2031]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. Kyiv, 2020. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvytku-vishchoi-osvity-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

"Tsili staloho rozvytku: Ukraina. Natsionalna dopovid 2017" [Goals of Sustainable Development: Ukraine. National Report 2017]. *Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i*

torhivli Ukrainy. 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

"U «Dii» dostupni chotyry novi sotsialni dopomohy dlia rodyn iz ditmy. Ukrinform" [Four New Social Benefits for Families with Children are Available in Diya. Ukrinform]. *Ukrinform*. September 05, 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3756967-u-dii-dostupni-cotiri-novi-socialni-dopomogi-dla-rodin-iz-ditmi.html>

"Ukraine's recovery plan. Education and Science. 2022". <https://drive.google.com/file/d/1EGIRNwplPw61vhk6bpP90mNAWv6qT74p/view>

"Uriad zatverdyl perelik vydiv ekonomichnoi diialnosti, yaki nalezhat do kreatyvnykh industrii" [The Government Approved the List of Types of Economic Activity That Belong to Creative Industries]. *Uriadovyi portal*. 2019. <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdyl-perelik-vidiv-ekonomichnoyi-diyalnosti-yaki-nalezhat-do-kreatyvnykh-industrii>

"Zatverdzheno plan zakhodiv z realizatsii natsionalnoi stratehii zi stvorennia bezbariernoho prostoru v Ukraini" [The Plan of Measures for the Implementation of the National Strategy for the Creation of a Barrier-free Space in Ukraine Was Approved]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. April 26, 2023. <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-plan-zahodiv-z-realizatsiyi-natsionalnoyi-strategiyi-zi-stvorennia-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini>

УДК 330:061.27

JEL: I21

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-129-135>

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

©2023 СКИДАН М. І.

УДК 330:061.27

JEL: I21

Скидан М. І. Підвищення якості вищої освіти як основний напрям стратегічного розвитку закладів вищої освіти

Вища освіта в сучасній економіці відіграє важливу та невід'ємну роль у всіх аспектах суспільного розвитку. Її значення полягає у формуванні висококваліфікованих кадрів, розробці інновацій, підтримці наукових досліджень і підвищенні конкурентоспроможності країни. Вища освіта надає можливість студентам отримати спеціалізовані знання та навички, які вони можуть використовувати в економіці. Кваліфіковані випускники сприяють підвищенню продуктивності праці та створенню інноваційних продуктів і послуг, що зумовлює економічне зростання. Крім того, університети є важливими центрами наукових досліджень, які виробляють нові знання і технології, що впливають на розвиток економіки. Вони сприяють комерціалізації інновацій та створенню стартапів. Загалом вища освіта є ключовим фактором для створення економіки, заснованої на знаннях, яка стає домінуючою в сучасну епоху. Тому інвестиції у вищу освіту варто розглядати як стратегічний крок для сталого економічного розвитку та поліпшення якості життя громадян. Підвищення якості вищої освіти є необхідним і актуальним завданням у сучасному світі через ряд ключових причин. Якісна вища освіта формує висококваліфіковану робочу силу, яка відповідає потребам ринку праці. Зміни в економіці та технологіях вимагають нових навичок і знань, і тільки вища освіта може забезпечити їхнє набуття. Вища освіта стимулює наукові дослідження й інновації, що підтримують економічний розвиток і конкурентоспроможність країни в глобальному контексті. Також вища освіта сприяє розвитку критичного мислення, творчості та громадянської активності, що є важливими аспектами формування громадянського суспільства та демократичного управління. Якісна освіта підвищує рівень соціальної рівності, надаючи рівні можливості для отримання освіти різним соціальним групам. Усі ці аспекти підтверджують важливість і необхідність підвищення якості вищої освіти як ключового чинника для розвитку суспільства, підвищення ефективності економіки та підготовки громадян до викликів сучасного світу. Підвищення якості вищої освіти важливе для забезпечення конкурентоспроможності, розвитку інновацій, підтримки наукових досліджень і підготовки громадян до глобальних викликів, забезпечуючи сталість розвитку суспільства.

Ключові слова: вища освіта, якість вищої освіти, заклад вищої освіти, університет.

Рис.: 4. **Бібл.:** 14.

Скидан Максим Ігорьович – аспірант кафедри соціоекономіки та управління персоналом, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: cmaksimys@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1846-7154>

Skydan M. I. Improving the Quality of Higher Education as the Main Direction of Strategic Development of Higher Education Institutions

Higher education in today's economy plays an important and integral role in all aspects of social development. Its importance lies in the formation of highly qualified personnel, the development of innovations, the support of scientific research and the increase of the country's competitiveness. Higher education provides an opportunity for students to acquire specialized knowledge and skills that they can be used in economics. Qualified graduates contribute to increased labor productivity and the creation of innovative products and services, which fosters economic growth. In addition, universities are important centers of scientific research that produce new knowledge and technologies that affect the development of the economy. They contribute to the commercialization of innovation and the creation of startups. Overall, higher education is a key to creating a knowledge-based economy that is becoming dominant in the modern era. Therefore, investment in higher education should be considered as a strategic step for sustainable economic development and improving the quality of life of citizens. Improving the quality of higher education is a necessary and urgent task in the modern world for a number of key reasons. High-quality higher education forms a highly skilled workforce that meets the needs of the labor market. Changes in the economy and technology require new skills and knowledge, and only higher education can ensure their acquisition. Higher education stimulates research and innovation, which supports a country's economic development and competitiveness in a global context. Higher education also contributes to the development of critical thinking, creativity and civic engagement, being important aspects of the formation of civil society and democratic governance. Quality education increases the level of social equality by providing equal educational opportunities for different social groups. All these aspects verify the importance and necessity of improving the quality of higher education as a pivotal factor for the development of society, increasing the efficiency of the economy and preparing citizens for the challenges of the modern world. Improving the quality of higher education is important for ensuring competitiveness, developing innovations, supporting research and preparing citizens for global challenges, ensuring the sustainability of society's development.

Keywords: higher education, quality of higher education, higher education institution, university.

Fig.: 4. **Bibl.:** 14.

Skydan Maksym I. – Postgraduate Student of the Department of Socio-Economics and Personnel Management, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: cmaximys@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1846-7154>

Зростаюча глобалізація, швидкі зміни в технологіях і потреби ринку праці ставлять перед закладами вищої освіти серйозні виклики. Забезпечення якісної освіти стає ключовим чинником у конкурентному середовищі.

Підвищення якості вищої освіти є необхідністю не лише для забезпечення успішного навчання та розвитку студентів, але й для формування громадянського суспільства, розвитку інновацій та збереження національної конкурентоспроможності.

Стратегічне вдосконалення якості освітнього процесу та науково-дослідницької роботи закладів вищої освіти впливає на соціальний та економічний розвиток країни, сприяє формуванню висококваліфікованих кадрів, які здатні, своєю чергою, впливати на розвиток науки, технологій і суспільства загалом. Тому дослідження підвищення якості вищої освіти залишається актуальним і важливим завданням для університетів та інших вищих навчальних закладів.

У сучасному світі системи вищої освіти стикаються з низкою складних викликів, які вимагають негайного вирішення. Одним із основних завдань стає підвищення якості вищої освіти для забезпечення розвитку суспільства та економіки. Проте існують ключові проблеми, які слід вирішити для досягнення цієї мети.

Дефіцит фінансування та ресурсів у вищій освіті обмежує можливості для модернізації програм навчання, наукових досліджень та інфраструктури університетів.

Динамічні зміни в суспільстві та технологіях ставлять під сумнів традиційні методи викладання та навчання, вимагаючи активного впровадження інновацій та технологічних засобів у навчальний процес.

Питання оцінки якості освіти та визначення її стандартів вимагають більшої уваги та вдосконалення, щоб забезпечити вищу якість вищої освіти.

Ці проблеми створюють серйозні виклики для вищих навчальних закладів та вимагають дослідження та розробки стратегій для підвищення якості вищої освіти як ключового напрямку стратегічного розвитку цих закладів.

Слід відмітити, що даній тематиці присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних учених-економістів.

Так, Ніколаєнко С. М. [6] досліджував взаємозв'язок між якістю вищої освіти та конкурентоспроможністю українських університетів. Водночас Горбань О. [7] зосереджується на ролі управління знаннями в забезпеченні якості вищої освіти. Доценко І. О. у своїй роботі [8] досліджував питання етики та доброчесності в академічному середовищі та їхній вплив на якість вищої освіти. Робота авторів Мороз В. М. і Мороз С. А. [9] присвячена комплексному аналізу системи фахової передвищої освіти в Україні та її впливу на якість вищої освіти. Сікорський П. і Колодій І. у своїй статті [10] досліджували важливість структурування навчального матеріалу як ключового фактора для досягнення високої якості вищої освіти. Вавренюк С. А. [11] розглядав методи моніторингу та їхню роль у вимірюванні та підтримці якості вищої освіти в Україні. Робота Калінічевої Г. І. [12] присвячена порівнянню міжнародного досвіду у використанні управління знаннями та інформацією для підвищення якості вищої освіти. У монографії Лопушняк Г. С., Рибчанської Х. В. [13] доводиться, що якість освіти, показниками виміру якої є, наприклад, рівень оплати

праці викладачів ЗОВ, співвідношення кількості студентів з розрахунку на одного викладача та рівня їх підготовки позитивно впливає на майбутній рівень доходів громадян з більш високим освітнім рівнем. Лопушняк Г. С. [14] зазначає, що розвиток програм мікрофінансування; приведення у відповідність державного замовлення на підготовку кадрів потребам національного господарства дозволить оптимізувати витрати на освіту та забезпечить галузі народного господарства відповідними кадрами.

Метою даної наукової статті є систематизація ключових проблем у сфері підвищення якості вищої освіти, а також визначення пріоритетів у даній сфері.

Проблема конкурентоспроможності української вищої освіти напряму пов'язана з її якістю, здатністю своєчасно реагувати на всі глобальні виклики. На жаль, в Україні донині домінували інші підходи. Зокрема, донедавна як мета проголошувалась якість освітнього процесу, але після обрання курсу інтеграції в Європу стало зрозуміло, що при цьому замовчувалося головне – соціально-економічний розвиток власної країни, благополуччя людей [6; 8]. Якість вищої освіти визнається однією з важливих деталей сучасного суспільства та економіки. Вона впливає на розвиток нації та глобальну конкурентоспроможність. Якісна освіта формує креативних і критично мислячих індивідів, здатних адаптуватися до мінливого світу [7; 12].

Якість вищої освіти також стимулює наукові дослідження та інновації, сприяючи розвитку нових технологій і підвищенню конкурентоспроможності країни. Крім того, вона відіграє важливу роль у зміцненні громадянського суспільства та вирішенні соціальних проблем [9–11].

Відповідно до дослідницької проблематики даної наукової статті здійснимо розкриття та аналіз ди-

наміки кількості студентів вищих навчальних закладів в Україні в період із 2018 р. по 2022 р. відповідно, для чого скористаємося нижченаведеною діаграмою (рис. 1).

Як можна побачити із діаграми, в рамках досліджуваного періоду відбувається системне скорочення кількості студентів (як на рівні бакалавра, так і на рівні магістра), що пов'язано передусім зі скороченням кількості населення, що негативним чином впливає на кількість вступників до вишів.

Загалом за даний період скорочення становило 16%, або 180,8 тис. студентів.

Зважаючи на чисельність і тенденції щодо кількості студентів, розглянемо та проаналізуємо обсяги фінансування вищої освіти із державного бюджету (рис. 2).

На відміну від кількості студентів спостерігається системне зростання видатків на вищу освіту (за виключенням 2022 р., внаслідок повномасштабного вторгнення РФ кількість видатків скоротилася порівняно із 2021 р.). Загалом за даний період зростання становило 26%, або 11,6 млрд грн.

Враховуючи кількісні показники розвитку вищої освіти, слід також проаналізувати якісні. Одним із найбільш раціональних показників у даній сфері є Індекс розвитку людського потенціалу (який включає як освітні елементи, так і рівень доходів підготовлених спеціалістів). Динаміку даного показника зображено на рис. 3.

Як можна побачити із діаграми рис. 3, незважаючи на системне зростання видатків на вищу освіту, як загалом так і в розрахунку на одного студента, показник рівня розвитку людського потенціалу скоротився за досліджуваний період на 1 в. п. – із 78,3% у 2018 р. до 77,3% у 2022 р. Це опосередковано свідчить про зниження якості вищої освіти в Україні в даний період.

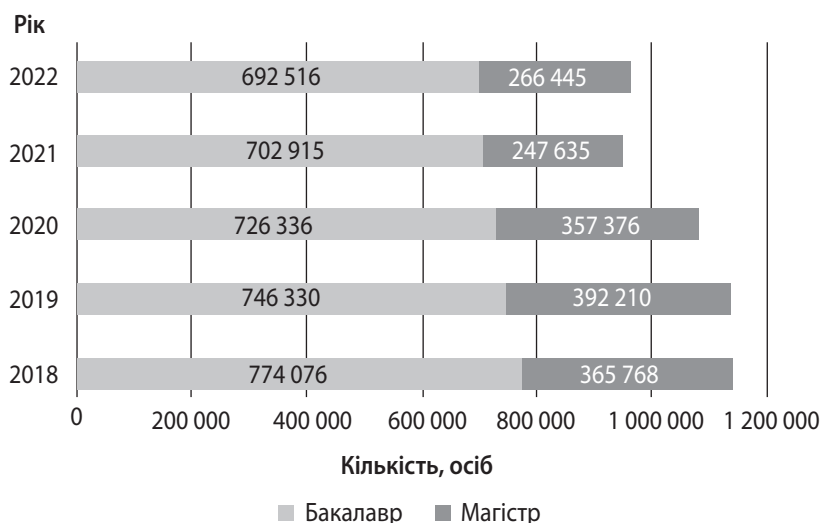

Рис. 1. Динаміка кількості студентів в Україні у 2018–2022 рр., осіб

Джерело: складено за [1].

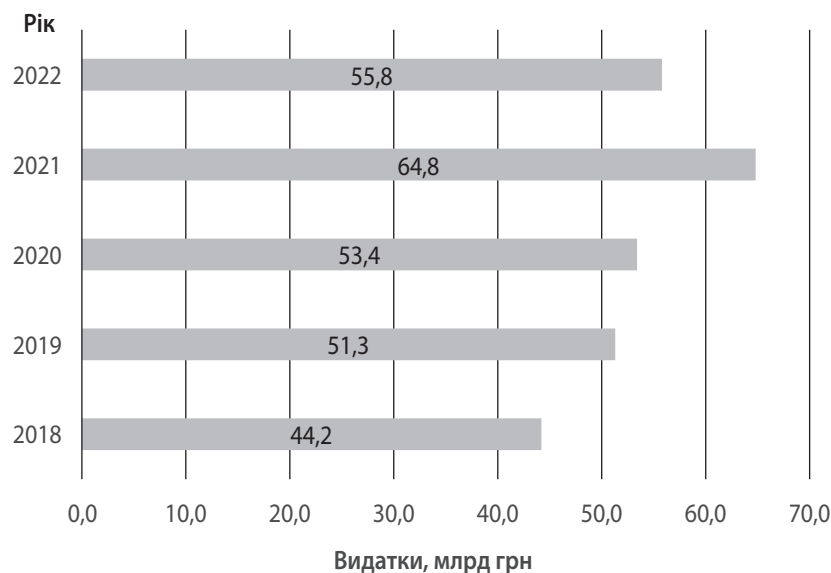

Рис. 2. Видатки на вищу освіту у 2018–2022 рр. (млрд грн)

Примітка: дані за 2022 р. сформовані на основі загального обсягу видатків на освіту та середньорічної частки видатків на вищу освіту.
Джерело: складено за даними [2–4].

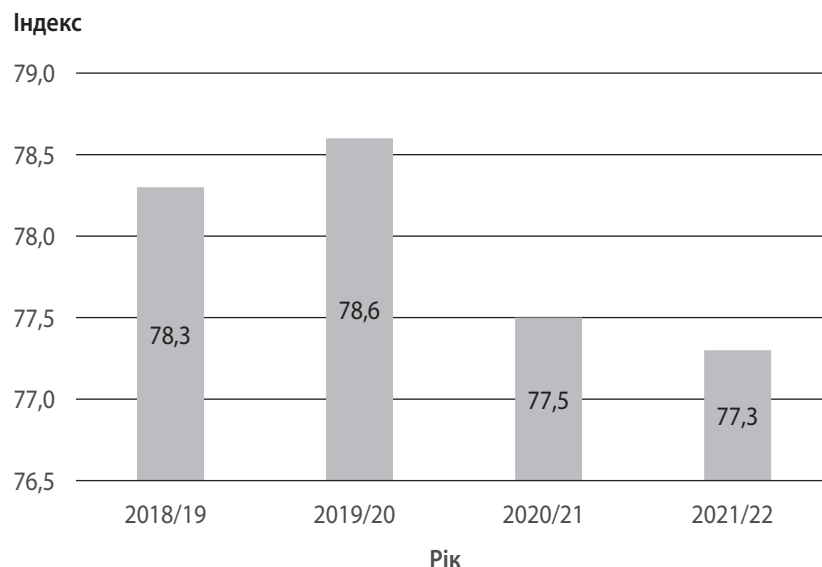

Рис. 3. Індекс розвитку людського потенціалу в Україні у 2018–2022 рр. (%)

Джерело: складено за [5].

Узагальнення ключових проблем у сфері підвищення якості вищої освіти в Україні викладено на *рис. 4*.

Проблема *недостатнього рівня фінансування вищої освіти* в Україні представляє собою виклик, що породжує важливі наслідки. Обмежені ресурси призводять до нестачі коштів для сучасних навчальних програм, підтримки наукових досліджень, а також для забезпечення конкурентоспроможності університетів на міжнародному рівні. Ця проблема може спричинити втрату талановитих викладачів та випускників, що серйозно вплине на якість вищої освіти та розвиток нації загалом.

Низька якість навчального процесу в українських закладах вищої освіти є серйозною проблемою,

що супроводжується застарілими навчальними програмами, відсутністю сучасних методів викладання та відповідною оцінкою. Ця проблема впливає на здатність студентів здобувати актуальні знання та навички, а також на їхню підготовку до вимог сучасного ринку праці.

Брак кваліфікованих викладачів та дослідників ускладнює забезпечення якості освіти та наукових досліджень. Це призводить до неефективного навчання, обмежує розвиток дослідницької роботи та підвищує ризик зниження конкурентоспроможності.

Корупція в українській вищій освіті є серйозним обмеженням. Нестабільність і відсутність чесних практик у прийнятті на навчання та видачі атестатів

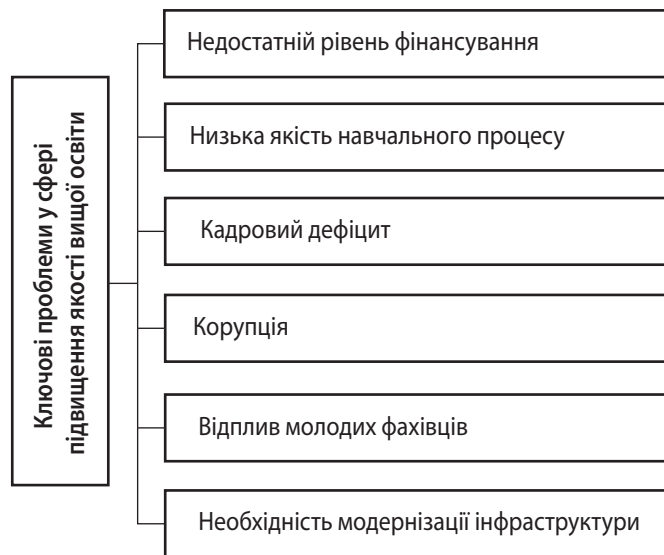

Рис. 4. Ключові проблеми у сфері підвищення якості вищої освіти

Джерело: складено на основі [6–12].

підривають довіру до системи. Ця проблема може призвести до невідповідності реальних навичок випускників вимогам ринку праці та втрати доброчесності у вищій освіті.

Багато випускників українських вишів шукають можливості для роботи за кордоном через *недостатню привабливість умов праці в Україні*, низьку заробітну плату, обмежені можливості для кар'єрного зростання та відсутність сучасних робочих умов у закладах вищої освіти. Це може призвести до втрати обізнаності та талановитих фахівців, які могли б приносити користь Україні.

Необхідність модернізації інфраструктури є важливою у сфері підвищення якості вищої освіти в Україні. Брак сучасних навчальних приміщень, обладнання та інфраструктури обмежує можливості для вдосконалення навчальних процесів і проведення досліджень. Модернізація інфраструктури є важливою для забезпечення студентів та викладачів сучасними засобами та умовами для навчання та досліджень.

Підвищення якості вищої освіти є критично важливим завданням для стратегічного розвитку закладів вищої освіти в Україні. Ключовими пріоритетами та перспективами для досягнення цієї мети є:

1. Академічна якість і стандарти:

- ✦ розробка і впровадження строгих академічних стандартів та критеріїв оцінювання якості навчання та досліджень;
- ✦ забезпечення якості навчання через посилення нагляду за викладачами та оцінки їхньої педагогічної діяльності.

2. Розвиток викладацького складу:

- ✦ підтримка найкращих викладачів та дослідників;

- ✦ постійна професійна підготовка викладачів для забезпечення сучасних методів навчання та досліджень.

3. Модернізація навчальних програм:

- ✦ перегляд і оновлення навчальних програм для відповідності сучасним і майбутнім потребам ринку праці;
- ✦ впровадження дисциплінарних програм для розвитку комплексних навичок.

4. Доступність і різноманітність освіти:

- ✦ розширення можливостей для доступу до вищої освіти, зокрема за допомогою дистанційного та онлайн-навчання;
- ✦ підтримка різних форм навчання, включно з вечірніми та заочними програмами.

5. Дослідницька активність:

- ✦ сприяння дослідницькій діяльності студентів та викладачів;
- ✦ збільшення інвестицій у дослідження та розвиток інновацій.

6. Міжнародна співпраця:

- ✦ зміцнення співпраці з іноземними університетами та науковими організаціями;
- ✦ можливість для студентів та викладачів набувати міжнародний досвід.

7. Створення стимулюючого середовища:

- ✦ розвиток культури довіри, відкритості та співпраці в університетському середовищі;
- ✦ підтримка ініціатив студентів та викладачів для створення новаторських проектів та ідей.

8. Оцінка та внутрішній аудит:

- ✦ постійні моніторинг та оцінка якості навчання та досліджень;
- ✦ внутрішній аудит для ідентифікації сильних та слабких сторін закладу вищої освіти.

9. Фінансування та інвестиції:

- ✦ забезпечення стабільного та адекватного фінансування вищої освіти;
- ✦ привертання інвестицій для модернізації інфраструктури та технологічного обладнання.

10. Залучення соціального партнерства:

- ✦ співпраця з роботодавцями та громадськістю для адаптації навчальних програм до потреб ринку праці;
- ✦ розвиток партнерських відносин з громадськими організаціями для реалізації соціальних проектів.

Загальний підхід полягає у створенні сучасного, конкурентоспроможного та дієвого освітнього середовища, яке сприяє розвитку та підвищенню якості вищої освіти в Україні. Реалізація цих пріоритетів допоможе підвищити якість освіти, підготувати кваліфікованих фахівців і сприяти розвитку суспільства та економіки країни.

ВИСНОВКИ

Як підсумок даної наукової статті можна визначити, що підвищення якості вищої освіти є критично важливим для стратегічного розвитку українських закладів вищої освіти. Це допоможе підготувати конкурентоспроможних фахівців, сприяти науковим досягненням і відповідати потребам сучасного суспільства й економіки. Забезпечення якості вищої освіти включає в себе розробку академічних стандартів, підтримку викладацького складу, модернізацію навчальних програм, розширення доступності освіти та співпрацю з міжнародними партнерами. Цей процес стимулює інновації, підвищує рівень освіченості та сприяє загальному розвитку України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вища та фахова передвища освіта в Україні / Державний комітет статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html
2. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України – 2020». Київ, 2021. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_\(for_website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_(for_website).pdf)
3. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України – 2021». Київ, 2022. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf
4. Зведений бюджет України – 2022 / Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/2022/>
5. Human Development Report 2021/2022. URL: https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf
6. Ніколаєнко С. М. Якість вищої освіти – запорука конкурентоспроможності українських університетів. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. № 2. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-5>

7. Горбань О. Управління знаннями як основа якості вищої освіти. *Освітлогічний дискурс*. 2021. Т. 33. № 2. С. 45–59. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.4>
8. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 32. С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32.31-42>
9. Мороз В. М., Мороз С. А. Система сучасної фахової передвищої освіти як складова механізму забезпечення якості вищої освіти в Україні: державно-управлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 88–96. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.1.88>
10. Сікорський П., Колодій І. Структурування навчального матеріалу – необхідна умова забезпечення високої якості вищої освіти. *Вища освіта України*. 2020. № 3. С. 65–71. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-VOV.202.3\(78\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-VOV.202.3(78).08)
11. Вавренюк С. А. Моніторинг як засіб досягнення якості вищої освіти України. *Публічне урядування*. 2019. № 1. С. 36–46. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-16-1-36-46>
12. Калінічева Г. І. Управління знаннями та інформацією як чинник забезпечення якості вищої освіти: зарубіжний досвід. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. Вип. 4. С. 76–85. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.9>
13. Лопушняк Г. С., Рибчанська Х. В. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку: монографія. Львів: Ліга Прес, 2018. 283 с.
14. Лопушняк Г. С. Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період // Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу (м. Тернопіль, 16 квітня 2008 р.). Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2008. С. 78–80.

Науковий керівник – Лопушняк Г. С., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри соціоекономіки та управління персоналом факультету управління персоналом, соціології та психології Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

REFERENCES

- Dotsenko, I. O. "Akademichna dobrochesnist u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity" [Academic Integrity in the Quality Assurance System of Higher Education]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, no. 32 (2022): 31-42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32.31-42>
- "Human Development Report 2021/2022". https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf
- Horban, O. "Upravlinnia znanniamy yak osnova yakosti vyshchoi osvity" [Knowledge Management as the Basis of Quality of Higher Education]. *Osvitolohichnyi dyskurs*, vol. 33, no. 2 (2021): 45-59. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.4>

- Kalinicheva, H. I. "Upravlinnia znanniamy ta informatsiieiu yak chynnyk zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: zarubizhnyi dosvid" [Knowledge and Information Management as a Factor of Higher Education Quality Assurance at Universities: Foreign Experience]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Seriya «Pedahohichni nauky»*, no. 4 (2021): 76-85. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.9>
- Lopushniak, H. S. "Ekonomichni, pravovi, informatsiini ta humanitarni problemy rozvytku Ukrainy v poststabilizatsiinyi period" [Economic, Legal, Information and Humanitarian Problems of the Development of Ukraine in the Post-stabilization Period]. *Materialy naukovoї konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu*. Ternopil: Ternopilskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet, 2008. 78-80.
- Lopushniak, H. S., and Rybchanska, Kh. V. *Vyshcha osvita Ukrainy: derzhavne rehulivannia ta perspektyvy rozvytku* [Higher Education of Ukraine: State Regulation and Development Prospects]. Lviv: Liha Pres, 2018.
- Moroz, V. M., and Moroz, S. A. "Systema suchasnoi fakhovoi peredvyshchoi osvity yak skladova mekhanizmu zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini: derzhavno-upravlinskiy aspekt" [The System of Modern Professional Pre-Higher Education as a Component of the Mechanism for Ensuring the Higher Education Quality: Public and Managerial Aspect]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 1 (2021): 88-96. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.1.88>
- Nikolaienko, S. M. "Yakist vyshchoi osvity – zaporuka konkurentospromozhnosti ukrainskykh universytetiv" [Quality of Higher Education – The Key to Competitiveness of Ukrainian Universities]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, vol. 2, no. 2 (2020): 1-7. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-5>
- "Statystychnyi zbirnyk Ministerstva finansiv «Biudzheth Ukrainy – 2021»" [Statistical Collection of the Ministry of Finance "Budget of Ukraine – 2021"]. Kyiv, 2022. https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf
- "Statystychnyi zbirnyk Ministerstva finansiv «Biudzheth Ukrainy – 2020»" [Statistical Collection of the Ministry of Finance "Budget of Ukraine – 2020"]. Kyiv, 2021. [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_\(for_website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_(for_website).pdf)
- Sikorskyi, P., and Kolodii, I. "Strukturuvannia navchalnoho materialu – neobkhidna umova zabezpechennia vysokoi yakosti vyshchoi osvity" [Structuring of Educational Material Is a Necessary Condition for Ensuring High Quality of Higher Education]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, no. 3 (2020): 65-71. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-VOV.202.3\(78\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-VOV.202.3(78).08)
- "Vyshcha ta fakhova peredvyshcha osvita v Ukraini" [Higher and Professional Pre-higher Education in Ukraine]. *Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy*. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html
- Vavreniuk, S. A. "Monitorynh yak zasib dosiahnennia yakosti vyshchoi osvity Ukrainy" [Monitoring as a Means of Achieving the Quality of Higher Education in Ukraine]. *Publichne uriaduvannia*, no. 1 (2019): 36-46. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-16-1-36-46>
- "Zvedenyi biudzheth Ukrainy – 2022" [Consolidated Budget of Ukraine – 2022]. Minfin. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/2022/>

УДК 629.5(075.8) + 378.147(075.8)

JEL: L21: M54

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-135-146>

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МОРСЬКОМУ ТА РІЧКОВОМУ ТРАНСПОРТІ ЧЕРЕЗ ПРОФЕСІОГЕНЕЗ

©2023 ШКУРКО Є. Л.

УДК 629.5(075.8) + 378.147(075.8)

JEL: L21: M54

Шкурко Є. Л. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців транспортних технологій на морському та річковому транспорті через професіогенез

Метою статті є проведення дослідження та аналіз проблеми формування соціально-психологічної компетентності майбутніх фахівців з транспортних технологій у сфері морського та річкового транспорту. Загальною метою дослідження є виявлення ключових аспектів і факторів, що впливають на процес професійного становлення здобувачів та їхню готовність до виконання професійних обов'язків у сучасних умовах розвитку транспортної галузі. У статті досліджуються важливі аспекти підготовки майбутніх фахівців, які працюватимуть у сфері транспортних технологій, зокрема на морському та річковому транспорті. Автором проаналізовано теоретичні засади формування професіогенезу та соціально-психологічної компетентності здобувачів, спрямовані на створення основи для професійного становлення майбутніх фахівців. З метою досягнення поставленого завдання розроблено методіку організації експериментального дослідження, яка дозволила виявити рівень готовності здобувачів закладів вищої та професійної освіти щодо здобуття технічної освіти та формування компетентностей для подальшого професійного зростання у транспортній галузі. Проведене дослідження дозволило виявити ключові компоненти, що впливають на готовність здобувачів працювати у транспортній галузі, зокрема у сфері морського та річкового транспорту. Розроблено практичні рекомендації щодо реалізації та вдосконалення професійних якостей здобувачів у сфері підготовки до професійної діяльності у транспортній галузі, зокрема у водотранспортній сфері. Практична значущість дослідження полягає в тому, що наукова спільнота має можливість отримати нові дані щодо формування професіогенезу та професійного становлення здобувачів транспортних спеціальностей, зокрема на морському та річковому транспорті. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм і методів навчання з метою забезпечення

ОСВІТА І НАУКА

ЕКОНОМІКА